

Sos amigos de Giuanne

Giuanne est de Bono ma istat in Tàtari. Issu tenet amigos e amigas chi istant in cada zona de sa Sardigna e de s'Europa. Cada annu andat a fàghere bìsita a sos amigos suos chi istant in Bordeaux, Brussellas e Berlinu. Tàtari est a trinta (30) chilòmetros dae s'aeroportu de Fertìlia ue partint aèreos chi andant a sas destinatziones printzipales europeas.

Ditzionàriu:

a dae in antis: delante, davanti, in front of, devant, vpředu.

nuraghe: nuraga, nuraghe, nurage.

Barùmini: nombre de pueblo, nome di paese, name of a small town, nom d'un ville, jmeno vesnici.

isetende (isetare inf.): esperar, aspettare, to wait, attendre, čekat.

cumentzare: empezar/comenzar, cominciare, to begin/to start, commencer, sačit.

pertocant (pertocare inf.): pertener, riguardare, to be due/to concern, se tikaji

preguntare: preguntat, chiedere, to ask, demander, zeptat se.

cada: cada, ogni, every, chaque, kazdy

Letzione duas

Preguntare su significu de una paràula

Cando si faeddat una limba furistera a cale si siat livellu, est naturale chi non si cumprendet a bortas su significu de una paràula.

In sardu lu podimus fàghere impreende, pro como, custas solutziones:

- **Ite cheret nàrrere “domo” in sardu?**
- **Comente si narat “home” in sardu?**

Cumparatzione de sas frases cun àteras limbas:

What does it mean “domo” in Sardinian? Que quiere decir “domo” en sardo? Che cosa vuol dire “domo” in sardo? Qu'est ce que ça veut dire “domo” en sarde? Co znamená “domo” v sardštině	How to say “domo” in English? Como se dice “domo” en español? Come si dice “domo” in italiano? Comment se dit “domo” en français? Jak se řekne “domo” do čestině?
--	---

CUNTENIDORES GRAMMATICALES II

Su verbu

Su verbu podet èssere singulare e plurale e est una parte importante meda de sa frase chi indicat s'atzione printzipale, un'istadu de ànimu, su TEMPUS (passadu, presente e benidore) etc. de sas cosas, persones e animales, e est formadu dae duas partes:

Una chi non mudat: “**raighina**” (latinu *radix*) *ing. 'root', isp. 'raiz', tze. 'kořen', fra. 'racine', ita. 'radice'.*

Una chi mudat: “**desinèntzia**”

esempru cun carchi possibilidade de de su verbu **traballare** (*to work, trabajar, pracovat, travailler, lavorare*):

traball-are; traball-adu; traball-aia; traball-ende; traball-es etc.

Infinidu e sas tres desinèntzias

S'infinidu est unu tempus verbale chi espressat un'atzione indeterminada¹ chi est caraterizada pro sas tres desinèntzias chi sunt: *-are -ere -ire*.

mandigare (**mandig** + are + o + as + at + amus + ades + ant etc.)

(*to eat, comer, jíst, manger, mangiare*)

intèndere (**intènd** + ere + o + es + et + imus + ides + ent etc.)

(*to listen, escuchar, poslouchat, ascoltare*)

dormire (**dorm** + ire + o + is + it + imus + ides + int etc.)

(*to sleep, dormir, spát, dormir, dormire*)

In sardu, duncas, b'at tres desinèntzias chi sunt: ARE – ERE – IRE

Es. mandigare – intèndere – dormire

Ma esistit finas su casu ue sos verbos de sa desinèntzia in *-ere*, comente su verbu *bènnere*, chi si coniugant comente sos verbos de sa desinèntzia in *-ire*:

Coniugatzione de sos verbos a su presente indicativu:

mandigare (*to eat, comer, jíst, manger, mangiare*)

Deo màndigo	Nois mandigamus
Tue màndigas	Bois mandigades
Issu/issa màndigat	Issos/issas màndigant

fàghere (*to do, hacer, dělat se, faire, fare*)

Deo fatzo	Nois faghimus
Tue faghes	Bois faghides
Issu/issa faghet	Issos/issas faghent

bènnere (*to come, venir, přijít, venir, venire*)

Deo bèngio	Nois benimus
Tue benis	Bois benides
Issu/issa benit	Issos/issas benint

dormire (*to sleep, dormir, spát, dormir, dormire*)

¹ Pro àteros usos de s'infinidu si consìgiat de bìdere sa pàgina 66 de „Règulas de Grammàtica Sarda“ de G.Coròngiu, C.Becciu, M.Cossu, C.Mulas, M.Ladu; Casteddu 2013.

Deo dormo	Nois dormimus
Tue dormis	Bois dormides
Issu/issa dormit	Issos/issas dormint

Proa como a coniugare sos verbos chi sighint cun s'agiudu de su professore:

traballare (regulare) (*to work, trabajar, pracovat, travailler, lavorare*)

bìvere (regulare) (*to live, vivir, žít, vivre, vivere*)

fàghere (irregulare) (*to do, hacer, dělat se, faire, fare*)

istare (regulare) (*to stay/live, estar/vivir, zůstat/bydlet, être/vivre, stare/vivere*)

mandigare (regulare) (*to eat, comer, jíst, manger, mangiare*)

tènnere (irregulare) (*to have, tener, udržet/mít, disposer/avoir, tenere*)

Un'àteru verbu de importu chi amus bidu est **nàrrere**. Custu verbu est curiosu ca sende de sa segunda coniugatzione, si coniugat comente cussos de sa prima cun sa *r* dòpia chi mudat a simple:

nàrrere (*to say, decir, říkat, dire, dire*)

Deo naro (cun una r!)	Nois naramus
Tue naras	Bois narades (no est de sa prima!)
Issu/issa narat	Issos/issas narant

SOS VERBOS AUSILIARES (parte 1)

(èssere e àere)

Sos verbos ausiliares (dae su latinu *auxilium 'agiudu'*) in sardu sunt duos e sunt de importu mannu ca isvilupant unu valore funtzionale o grammaticale ispetzìficu de tempus, modu, nùmeru, persone etc.

A livellu funtzionale currispondent a sas limbas romanzas cun carichi diferèntzia, e s'at a trattare in sa setzione de su tempus Passadu Pròssimu de custu manuale.

èssere (*to be, ser, být, être, essere*)

Deo so	Nois semus
--------	------------

Tue ses	Bois seis
Issu/issa est	Issos/issas sunt

àere (*to have, haber, mít, avoir, avere*)

Deo apo	Nois amus
Tue as	Bois ais
Issu/issa at	Issos/issas ant